

HAKEMLERDE ÖZYETERLİLİK, ÖRGÜTSEL SESSİZLİK VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayhan BAYRAM¹

Gökhan ÇETİNKAYA²

Yusuf YILDIRIM³

ÖZET

Araştırmada hakemlerde özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada beş farklı branşta (Futbol, basketbol, voleybol, satranç ve masa tenisi) görev yapan 250 hakeme anket uygulanmıştır. Verilerin analizi %95 güven aralığı ile çalışılmıştır. Güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeklerin Cronbach Alpha değerleri özyeterlilik için ,790, örgütsel sessizlik için ,791 ve yaşam doyumu için ,801 olduğu belirlenmiştir.

Özyeterliliği ölçmek için Sherer ve ark, (1982) tarafından geliştirilen, Yıldırım ve İlhan'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı genel özyeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Örgütsel sessizliği ölçmek için Dyne ve ark. (2003) tarafından geliştirilen, Taşkiran'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı örgütsel sessizlik ölçeği kullanılmıştır. Yaşam doyumunu ölçmek için Diener, vd. (1985) tarafından geliştirilen, Yetim'in (1991) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı yaşam doyumu ölçeği kullanılmıştır.

Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Özyeterlilik değişkeni ile örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Özyeterliliğin örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu değişkenlerine anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Hakemlerde özyeterlilik düzeyinin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalar örgütsel sessizlik düzeyini düşürürken, yaşam doyumu düzeyini artırıcı yönde katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Hakemler, spor, tatmin, yılmama

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-EFFICACY, ORGANIZATIONAL SILENCE AND LIFE SATISFACTION OF REFEREES

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the relationship between self-efficacy, organizational silence and life satisfaction in referees. A questionnaire was applied to 250 referees in five different branches (Football, basketball, volleyball, chess, ping pong). Data were analyzed with 95% confidence interval. Cronbach Alpha reliability coefficients were calculated to find out reliability. The reliability values of the scales were found as,790 for self efficacy, ,791 for organizational silence and,801 for life satisfaction.

General Self-efficacy Scale, which was developed by Sherer et al. (1982) and tested for Turkish validity and reliability by Yıldırım and İlhan (2010), was used to measure self-efficacy. Organizational Silence Scale, which was developed by Dyne et al. (2003) and tested for Turkish validity and reliability by Taskiran (2010), was used to measure organizational silence. Life Satisfaction Scale, which was developed by Diener et al. (1985) and tested for Turkish validity and reliability by Yetim (1991), was used to measure life satisfaction.

Pearson correlation and regression analysis were used to determine the relationship between the variables. A significant relationship was found between self-efficacy variable and organizational silence and life satisfaction variables. Self-efficacy was found to have a significant effect on organizational silence and life satisfaction variables. Researches conducted to increase self-efficacy levels of referees will decrease the level of organizational silence and increase the level of life satisfaction.

Keywords: Referees, Sport, internal consistency, satisfaction

¹Giresun Üniversitesi, Görele Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Giresun/Türkiye. Yazışmadan sorumlu yazar: ayhan_bayram1987@hotmail.com

²Okan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, İstanbul/Türkiye.

³Haliç Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İstanbul/Türkiye.

Ayhan BAYRAM: <https://orcid.org/0000-0003-0640-8106>
Gökhan ÇETİNKAYA: <https://orcid.org/0000-0001-7676-6852>
Yusuf YILDIRIM: <https://orcid.org/0000-0002-5393-999X>

GİRİŞ

Günümüzde, çeşitli insan ve meslek grupları arasında, spor ve sporcu kavramları çok sık telaffuz edilen kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Önemli bir spor yarışması için binlerce insan şehir ve ülkeler arasında dolaşmakta, bunu yapamayanlar ise, televizyonlarının başında aynı yarışmayı anında ve canlı olarak izleyebilmektedir. Böyle bir hareketliliğin neticesi olarak, spor organizasyonlarını yönetme etkinlikleri de ciddi bir önem kazanmıştır. Bugün spor olgusunu oluşturan unsurlar genel olarak, sporcular, seyirciler ve yönetenler (hakemler) biçiminde üç ana başlıkta ele alınabilir. Özellikle sporcularla beraber sahada mücadele veren ve o müsabakaların kaderini elinde bulunduran hakemler bu sürecin en önemli ögesidir [1]. Bu süreç içerisinde özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu kavramlarının hakemler açısından önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Özyeterlilik, kişilerin çevresindeki fırsatları ve engelleri değerlendirmesini sağlarken aynı zamanda gerçekleştirmeyi düşündüğü eylemlerin seçiminde de rol oynamaktadır. Bu yönüyle özyeterlilik, kişinin bir eylemi gerçekleştirebilmesi için gösterebileceği mücadeleye etki etmektedir [2,3]. Bu bağlamda, özyeterlilik inancı yüksek olan kişilerin, gerek kendilerinin yüksek düzeydeki beklentilerine, gerekse de örgütün beklentilerine uygun olarak örgütsel konular hakkında konuşmaktan kaçınmayacakları, aksine özyeterliliği düşük olan kişilerin ise daha fazla sessizliğe bürünecekleri düşünülmektedir [4]. Sessizlik olgusu, günlük yaşamda ve iş yaşamında önemli bir iletişim şekli olarak değerlendirilmektedir. Zira gündelik yaşamlarında bireyler ve işgörenler, sessiz kalarak yaşama, yöneticilerine, takım arkadaşlarına ve çalıştıkları kurumlara mesaj vermektedirler [5]. Bireyin sessizlikle ortaya çıkan engellenme hissi ve düşüncelerini ifade edememesi, kendini gerçekleştirmeye, ilerlemeye, potansiyelini ortaya çıkarmaya yönelik yaşam doyumu felsefesine tezattır [6]. Yaşam doyumu bireyin yaşamının yalnızca bir bölümünü değil genel yaşamının tümünden aldığı doyumdur ve bireyin yaşam doyumunun olumlu bir şekilde devam etmesi için bireylerin iş-aile ve yaşam dengesini doğru kurmaları gerekmektedir [7].

Literatür incelendiğinde özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu kavramları ile ilgili araştırmacılar tarafından çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Özyeterlilik, örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu değişkenleri arasındaki ilişkileri inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu yönüyle literatürdeki bu boşluğu dolduracağı için bu çalışmanın önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmanın, konuyla ilgilenen

araştırmacılar ve hakemler için de referans teşkil etmesi bakımından da önemli bir çalışma olduğu söylenebilir.

Çağımızdaki gelişmeler; spora hız, tempo ve hepsinden önemlisi heyecan katmakta, iletişim sistemlerinin izleyicilere sunduğu hizmetler ise hayal sınırlarını aşmaktadır. Bütün bu gelişme ve değişim içerisinde hakemlere düşen görev, kuşkusuz bu hız ve tempoyu daha da artırmaktır. Zira maç yönetme olgusunun insan faktörüne bağlı olması hatayı da beraberinde getirecektir. Özellikle çağımızda sporun büyük bir endüstri halini alması hakemin de birey olarak üzerindeki yük ve sorumluluğu artırmaktadır [1]. Kendi kendini yeterlik teorisinden ve sporda özyeterlilik araştırmasından yola çıkarak, özyeterlilik düzeyi yüksek hakemlerin daha doğru kararlar verdikleri ve daha etkili performans gösterdikleri belirlenmiştir [8]. Özyeterliliği yüksek olan bireylerin baskı, tehdit ya da zorlamalar karşısında dahi örgütsel konularla ilgili düşünce ve görüşlerini dile getirmekten kaçınmayacakları, aksine özyeterliliği düşük bireylerin ise söz konusu durumlarda kaygı ve stres düzeylerindeki artış nedeniyle daha fazla sessizliği tercih edecekleri düşünülmektedir [4]. Bireylerin özyeterlilik inançlarının yaşam doyumlarını etkilemesi, belirli ölçüde onların rollerine tutulmasına dayanmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek bireylerin, yüksek kişisel kaynaklarına dayanarak, yürüttükleri rollerine daha fazla fiziksel, bilişsel ve duygusal yatırım yaptıkları, bunun sonucunda ise daha fazla olumlu deneyim ve yaşam doyumunu sağladıkları söylenebilir [9]. Örgütsel sessizlikte birey çeşitli nedenlerle baskılandığından evrensel olarak geçerli bulunan içsel güçlerini, doğrularını, değerlerini yeterince ortaya koyamamakta, bunları yaşama geçirememektedir. Örgütsel sessizliğin söz konusu yaratıcılık, katılımcılık, adalet, dürüstlük gibi içsel güç etmenleriyle olumsuz ilişkisi, yaşam doyumunu ile de ilişkisinin olumsuz olabileceğini düşündürmektedir [6].

Araştırmada beş farklı branşta görev yapan hakemlerde (Futbol, basketbol, voleybol, satranç ve masa tenisi) özyeterlilikle örgütsel sessizlik ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

MATERYAL ve METOT

Evren ve Örneklem

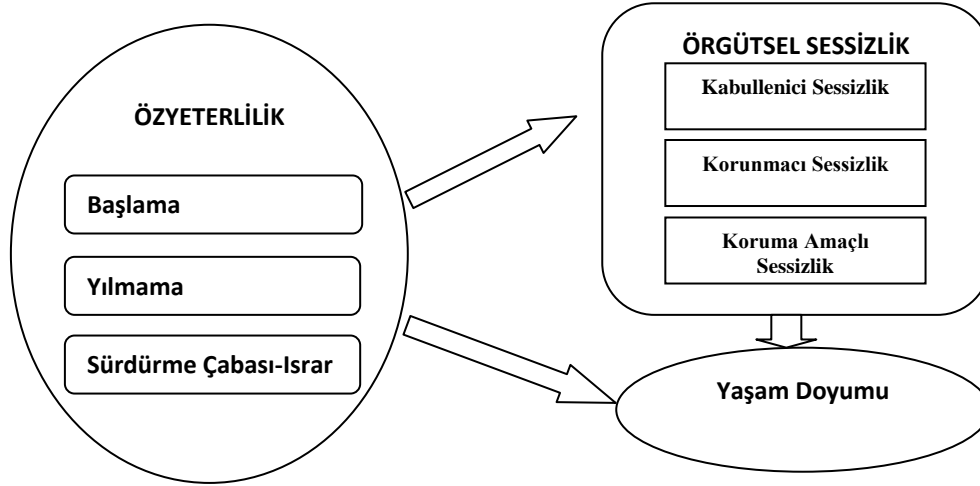
Araştırmanın evrenini, beş farklı branştaki hakemler oluşturmaktadır. Bu branşların belirlenmesinde ilgili branşlara katılımcı durumları ve hakem sayıları kriterleri

değerlendirilmiştir. Diğer branşlardaki katılımcı ve hakem sayılarının az olması nedeniyle diğer branşlar seçilmemiştir. Bu şekilde maliyet düşürülmüş ve fiziki alan daraltılarak denetim olanakları artırılmıştır [10]. Araştırmanın örnekleminde olasılığa dayalı olmayan kota örnekleme yöntemi kullanılmıştır [11]. Araştırmada yüz yüze anket yöntemiyle beş farklı branştan toplam 260 hakem ile görüşülmüş, hatalı ve eksik olan 10 anket elenerek 250 anket değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan hakemlerin cinsiyetlerine göre % 25,6'sı kadın (n:64), % 74,4'ü erkek (n:186), genel yaş ortalamasının $32,34 \pm 8,214$, % 20'sinin futbol, % 20'sinin basketbol, % 20'sinin voleybol, % 20'sinin satranç ve % 20'sinin masa tenisi branşında olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Özyeterliliği ölçmek amacıyla Sherer ve ark, (1982) tarafından geliştirilen, Yıldırım ve İlhan'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı genel özyeterlilik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek yılmama, başlama ve sürdürme çabası-ısrar alt boyutları ve 17 maddeden oluşmaktadır [12,13]. Özyeterlilik ölçeğinin Cronbach's Alpha değerinin ,790 olduğu belirlenmiştir. Örgütsel sessizliği ölçmek amacıyla Dyne ve ark, (2003) tarafından geliştirilen, Taşkıran'ın (2010) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı örgütsel sessizlik ölçeği kullanılmıştır [14,15]. Ölçek kabullenici sessizlik, korunmacı sessizlik ve koruma amaçlı sessizlik alt boyutları ve 15 maddeden oluşmaktadır. Örgütsel sessizlik ölçeğinin Cronbach's Alpha değerinin ,791 olduğu belirlenmiştir. Yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Diener ve ark, (1985) tarafından geliştirilen, Yetim'in (1991) Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı yaşam doyumunu ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek alt boyut ve 5 maddeden oluşmaktadır [16,17]. Yaşam doyumunu ölçeğinin Cronbach's Alpha değerinin ,801 olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın modeli şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Araştırmanın modeli

Araştırma modelinde özyeterliliğin alt boyutları yılmama, başlama ve sürdürme çabası-ısrar ile örgütsel sessizliğin alt boyutları korunmacı sessizlik, koruma amaçlı sessizlik ve kabullenici sessizlik ile yaşam doymu; örgütsel sessizliğin alt boyutları korunmacı sessizlik, kabullenici sessizlik ve koruma amaçlı sessizlikle yaşam doymu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın ilk modelinde özyeterlilik ve örgütsel sessizlik bağımsız değişken yaşam doymu ise bağımlı değişken, ikinci modelde ise özyeterlilik bağımsız değişken örgütsel sessizlik ise bağımlı değişken olarak olarak değerlendirilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Özyeterlilik ve alt boyutları, örgütsel sessizlik ve alt boyutlarıyla yaşam doymu arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenlerin etki düzeyini belirlemek için de regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın bulguları %95 güven aralığı ve ,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklere açıklayıcı ve doğrulatoryıcı faktör analizleri yapılmış ve orijinal formulla yakın benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Değişkenlerin puan ortalamaları

Değişkenler	n	Ort.	S.s.
Başlama	250	4,12	,572
Yılmama	250	3,71	,655
Sürdürme Çabası-Israr	250	3,75	,876
Özyeterlilik	250	3,86	,516
Kabullenici Sessizlik	250	1,89	,753
Korunmacı Sessizlik	250	1,71	,753
Koruma Amaçlı Sessizlik	250	3,89	,693
Örgütsel Sessizlik	250	2,50	,927
Yaşam Doymu	250	3,26	,767

Özyeterliliğin puan ortalamasının (3,86±,516) iyi düzeyde, örgütsel sessizliğin puan ortalamasının (2,50±,927) orta düzeyde ve yaşam doyumunun puan ortalaması ise (3,26±,767) iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

Değişken I	Değişken II	n	r	p
Özyeterlilik	Örgütsel Sessizlik	250	-,140	,027
Özyeterlilik	Yaşam Doyumu	250	,294	,000
Örgütsel Sessizlik	Yaşam Doyumu	250	,035	,583
Başlama	Kabullenici Sessizlik	250	-,419	,000
Başlama	Korunmacı Sessizlik	250	-,413	,000
Başlama	Koruma Amaçlı Sessizlik	250	,054	,395
Başlama	Yaşam Doyumu	250	,292	,000
Yılmama	Kabullenici Sessizlik	250	-,057	,368
Yılmama	Korunmacı Sessizlik	250	-,101	,109
Yılmama	Koruma Amaçlı Sessizlik	250	,190	,003
Yılmama	Yaşam Doyumu	250	,253	,000
Sürdürme Çabası-İsrar	Kabullenici Sessizlik	250	-,130	,041
Sürdürme Çabası-İsrar	Korunmacı Sessizlik	250	-,184	,003
Sürdürme Çabası-İsrar	Koruma Amaçlı Sessizlik	250	,158	,012
Sürdürme Çabası-İsrar	Yaşam Doyumu	250	,140	,027

Tablo 3. Özyeterlilik ve örgütsel sessizliğin yaşam doyumuna etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	p
Sabit	1,227	,444		2,763	,006
Özyeterlilik	,454	,091	,305	4,985	,000
Örgütsel Sessizlik	,113	,089	,078	1,270	,205
R= ,304	R ² = ,093	Düz. R ² =,085	F= 12,593	p=,000	

Özyeterlilik ve örgütsel sessizlik değişkenlerinin yaşam doyumuna etkisi incelendiğinde, R=,304; R²=,093; Düzeltmiş R²=,085; F=12,593 ve p=,000 olarak bulunmuştur. Düzeltmiş R² değeri ile yaşam doyumuna değişkenindeki değişimin % 8,5'lik kısmı özyeterlilik ve örgütsel sessizlik değişkenlerince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p<,05) ,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Tablo 3). Özyeterlilik değişkeninin (p<,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğundan, yaşam doyumuna değişkenini arttırmak için özyeterliliğin de artırılması gerekmektedir. Örgütsel sessizlik değişkeninin (p>,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olmadığı için yaşam doyumuna bir etkisi bulunmamaktadır.

Tablo 4. Özyeterliliğin örgütsel sessizliğe etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	p
Sabit	3,052	,250		12,190	
Özyeterlilik	-,143	,064	-,140	-2,231	,027
R= ,140	R ² = ,020	F= 4,979	p=,027		

Özyeterlilik değişkeninin örgütsel sessizlik değişkenine etkisi incelendiğinde, R=,140; R²=,020; F=4,979 ve p=,027 olarak bulunmuştur. R² değeri ile örgütsel sessizlik değişkenindeki değişimin % 2'lik kısmı özyeterlilik değişkenince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p<,05) ,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Tablo 4). Özyeterlilik değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda örgütsel sessizlik değişkenini ,140 birim azaltacaktır. Özyeterlilik değişkeninin (p<,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğu için örgütsel sessizlik değişkenini arttırmak için özyeterlilik değişkeninin azaltılması gerekmektedir.

Tablo 5. Özyeterliliğin yaşam doyumuna etkisi

Değişkenler	Model Değişken.	St. Hata	Standart Katsayılar (β)	t	Sig.
Sabit	1,573	,352		4,472	,000
Özyeterlilik	,438	,090	,294	4,849	,000
R= ,294	R ² = ,087	F= 23,515	p=,000		

Özyeterlilik değişkeninin yaşam doyumuna etkisi incelendiğinde, R= ,294; R²=,087; F=23,515 p=,000 olarak bulunmuştur. R² değeri ile yaşam doyumuna değişkenindeki değişimin % 8,7'lik kısmı özyeterlilik değişkenince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p<,05) ,05'ten küçük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olduğunu göstermektedir (Tablo 5). Özyeterlilik değişkenindeki 1 birimlik artış toplamda yaşam doyumuna değişkenini ,294 birim arttıracaktır. Özyeterlilik değişkeninin (p<,05) anlamlılık değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğu için yaşam doyumuna değişkenini arttırmak için özyeterlilik değişkeninin de artırılması gerekmektedir.

Örgütsel sessizlik değişkeninin yaşam doyumuna etkisi incelendiğinde, R=,035; R²=,001; F=,303 p=,583 olarak bulunmuştur. R² değeri ile yaşam doyumuna değişkenindeki değişimin % 0,1'lik kısmı örgütsel sessizlik değişkenince açıklanmaktadır. Anlamlılık değeri (p>,05) ,05'ten büyük olduğu için F değeri, modelin anlamlı olmadığını göstermektedir.

TARTIşMA ve SONUÇ

Özyeterlilik ve alt boyutları başlama, sürdürme çabası-ısrar ve yılmama değişkenlerinin iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Örgütsel sessizliğin orta düzeyde, alt boyutlar korunmacı sessizlik ve kabullenici sessizliğin düşük düzeyde, koruma amaçlı sessizliğin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında hakemlerin korunmacı ve kabullenici sessizlik algılarının düşük düzeyde olduğu yaşanan olaylar karşısında ise korunma amaçlı sessiz kaldıkları düşünölmektedir. Yaşam doyumu değişkeninin puan ortalaması incelendiğinde ise hakemlerde yaşam doyumunun orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda özyeterlilik ile örgütsel sessizlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Özyeterlilik değişkeninin puanı arttıkça yaşam doyumu değişkeninin puanı artmakta, örgütsel sessizlik değişkeninin puanı azalmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin daha doğru kararlar verdikleri ve daha etkili performans gösterdikleri düşünöldüğünde bu durum yaşam doyumlarına olumlu etki yaparken; örgütsel konularda ise sessiz kalmayacaklar ve görüşlerini daha rahat ifade edebileceklerdir. Bu durum örgütsel sessizlik düzeyinde düşöşe neden olacaktır. Nikpay ve ark, (2017) yaptıkları çalışmada örgütsel sessizlikle özyeterlilik arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu belirlemiştir [18]. Park ve Hah (2007) yaptıkları çalışmada özyeterlilikle yaşam doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir [19]. Bayram ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmada örgütsel sessizlikle yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır [20].

Özyeterliliğin alt boyutlarından başlama ile kabullenici sessizlik, korunmacı sessizlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başlama değişkeninin puanı arttıkça yaşam doyumu değişkeninin puanı artmakta, kabullenici sessizlik ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin de puanı azalmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek kişilerin çevresinde olup bitenler üzerinde etkili olabilecek biçimde bir edinim sürecini başlatıp sonuç alıncaya kadar sürdürebileceğine olan inancı [21] olduğu için hakemler başlama kararıyla birlikte ısrarla bu kararını sürdürmek isteyeceklerdir. Bu süreçte başarabilme inancının da etkisiyle yaşam doyumu artarken, kabullenici ve korunmacı sessizlik değişkenleri de azalma gösterecektir. Koruma amaçlı sessizlik değişkeniyle anlamlı bir farklılık göstermeme

nedeninin hakemlerin daha doğru kararlar verecekleri ve daha etkili performans gösterecekleri düşüncesi nedeniyle bu sessizlik türüne ihtiyaçları olmadığı algısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yılmama alt boyutu ile koruma amaçlı sessizlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Yılmama değişkeninin puanı arttıkça koruma amaçlı sessizlik ve yaşam doyumu değişkenlerinin de puanları artmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin başarısızlıklar karşısında çabuk toparlanıp eylemlerine devam edebilme durumları dolayısıyla yaşam doyumu ve koruma amaçlı sessizlik değişkenlerinin puanı artmaktadır. Koruma amaçlı sessizlik değişkeni puanının artma nedeninin ise dış tehditlerden koruma amaçlı sergilediği bilinçli ve proaktif bir davranış sonucunda ortaya çıktığı düşünülmektedir. Yılmama sürecinde kabullenici ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin anlamlı farklılık göstermeme nedeni olarak hakemlerin verdikleri karar ve performans düşüncelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sürdürme çabası-ısrar boyutu ile kabullenici sessizlik, koruma amaçlı sessizlik, korunmacı sessizlik ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sürdürme çabası-ısrar değişkeninin puanı arttıkça koruma amaçlı sessizlik ve yaşam doyumu değişkenlerinin puanları artmakta, kabullenici sessizlik ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin de puanı azalmaktadır. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin başarısızlıkları karşısında çabuk toparlanıp eylemlerinde ısrarcı olmaları sonucunda başarabilme inancı düzeyinin artması sonucunda yaşam doyumu ve dış tehditlere karşı koruma amaçlı suskunluk değişkenlerinin puanı artmakta; verilen karar ve performans düşüncelerinden dolayı da kabullenici sessizlik ve korunmacı sessizlik değişkenlerinin de puanı azalmaktadır. Örgütsel sessizlik değişkeninin alt boyutları kabullenici sessizlik, koruma amaçlı sessizlik, korunmacı sessizlik değişkenleri ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Özyeterlilik, kişisel gelişim vb. etkenler dolayısıyla anlamlı farklılığın olmadığı düşünülmektedir.

Özyeterlilik ve örgütsel sessizliğin yaşam doyumu üzerindeki etkisini belirleyebilmek için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda pozitif yönlü olarak etkilediği belirlenmiştir. Özyeterlilik ve örgütsel sessizlik değişkenleri 1 birimlik artırıldığında özyeterlilik yaşam doyumu ,305 birim artırırken, örgütsel sessizlik ,078 birim artıracaktır. Örgütsel sessizlik değişkeninin etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Özyeterlilik düzeyi yüksek olan hakemlerin verdikleri kararlar ve gösterdikleri performans dolayısıyla yaşam doyumlarına olumlu etki yaparken, örgütsel sessizlik değişkeninin, çalışma şartları, iletişim,

başarı durumu, vb. etkenler dolayısıyla yaşam doyumunu etkilemediği düşünülmektedir. Özyeterliliğin örgütsel sessizlik değişkenine etkisi incelendiğinde negatif yönlü olarak etkilediği belirlenmiştir. Özyeterlilik değişkeni 1 birim artırılırsa örgütsel sessizlik değişkeni ,140 birim azalacaktır. Özyeterliliğin yaşam doyumunu değişkenine etkisi incelendiğinde pozitif yönlü olarak etkilediği belirlenmiştir. Özyeterlilik değişkeni 1 birim artırılırsa yaşam doyumunu değişkeni ,294 birim artacaktır. Örgütsel sessizliğin yaşam doyumunu değişkenine etkisi incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Hakemlerin özyeterlilik düzeyini artırıcı çalışmalar yapılması örgütsel sessizlik ve yaşam doyum düzeyleri açısından önemli katkı sağlayacaktır. Şevik (2020) yaptığı çalışmada özyeterliliğin örgütsel sessizlik üzerinde aracı etkisi olmadığını belirlemiştir [22]. Akgündüz (2013) yapmış olduğu çalışmada iş doyumunu, yaşam doyumunu ve özyeterlilik arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir [23]. Şimşek ve Aktaş (2014) yapmış olduğu çalışmada örgütsel sessizlik, kişilik ve yaşam doyumunu etkileşimini kamu sektöründe incelemiş ve savunmacı ve kabullenici sessizlik arttıkça yaşam doyumunun azaldığını tespit etmiştir. Örgütsel sessizliğin çeşitli içsel güç etmenleriyle olumsuz ilişkisi, yaşam doyumunu da olumsuz olarak etkileyecektir [6]. Kahya (2015) yapmış olduğu çalışmada mesleki özyeterlilik ve örgütsel sessizlik arasında anlamlı negatif yönde bir ilişki olduğunu belirlemiştir [4].

Gelecekte bu konuda araştırma yapacak araştırmacıların özyeterlilik, kişisel gelişim, vicdani ve duygusal zekaya ilişkin yapacakları çalışmaların literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Taşmektepligil MY, Aydın İ, Ağaoğlu SA, Öğreten N. Farklı branşlarda görev yapan faal hakemlerin maç öncesi durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması ve bazı değişkenlerin durumluk kaygılarına etkileri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2004; 9(4): 25-40.
2. Betz NE. Self-efficacy Theory as a basis for career assessment, Journal of Career Assessment, 2000; 8(3): 205-222.
3. McCoach DB, Colbert RD, Factors underlying the collective teacher efficacy scale and their mediating role in the effect of socioeconomic status on academic achievement at the school level. Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 2010; 43 (1): 31-47.
4. Kahya C. Mesleki özyeterlilik ve örgütsel sessizlik ilişkisini belirlemeye yönelik ampirik bir çalışma, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015; 5(1): 293-314.
5. Özgen I, Sürgevil O. Örgütsel sessizlik olgusu ve turizm işletmeleri açısından değerlendirilmesi. In Sabuncuoğlu Z, editors, Turizm işletmelerinde örgütsel davranış, Bursa: MKM Yayınları; 2009.
6. Şimşek E, Aktaş H, Örgütsel sessizlik ile kişilik ve yaşam doyumunu etkileşimi: Kamu sektöründe bir araştırma, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2014; 14(2): 121-136.

7. Özdevecioğlu M. İş tatmini ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma, XI. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Afyon, 22 – 24 Mayıs 2003, 693 – 710.
8. Adıgüzel NS. Basketbol hakemlerinin öz saygıları ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2018; 2(2): 129-137.
9. Köksal O, Güler M, Çetin F. Öz-yeterlilik algısı, yaşam doyumu ve bir role tutulma etkileşimi: Sosyal bilişsel bir yaklaşım, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 2015; 54: 193-207.
10. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar – İlkeler - Teknikler. (23. Basım) Nobel Akademik Yayın, Ankara, 2012.
11. Altunışık R, Coşkun R, Bayraktaroğlu S, Yıldırım E. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. (7. Basım) Sakarya Kitabevi, Sakarya, 2012.
12. Sherer M, Maddux JE, Mercandante B, Prentice-Dunn S, Jacobs B, Rogers RW. The self-efficacy scale construction and validation. Psychological Reports, 1982; 51: 663-71.
13. Yıldırım F, İlhan, İÖ. Genel özyeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 2010; 21 (4): 301-308.
14. Dyne LV, Ang S, Botero IC. Conceptualizing employee silence and employee voice as multidimensional constructs. Journal of Management Studies, 2003; 40 (6): 1359-1392.
15. Taşkıran E. Liderlik ve örgütsel sessizlik arasındaki etkileşim. Beta Yayınevi, İstanbul, 2011.
16. Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 1985; 49: 71-75.
17. Yetim Ü. Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1991.
18. Nikpay I, Farahbakhsh S, Zandkarimi M. The role of psychology capital in reducing organizational silence of teachers in Khorramabad city. Journal of Scholl Psychology, 2017; 6(1), 132-160.
19. Park KH, Hah YS. Depression, self-efficacy, life satisfaction and coping behaviors of university students. The Korean Journal of Stress Research. 2007; 15, 17-25.
20. Bayram A, Çetinkaya G, Yıldırım Y. Futbol hakemlerinde örgütsel sessizlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişki. PressAcademia Procedia (PAP-GBRC-V.3), 2017; 43: 423-430.
21. Bandura A. Social foundations of thought and action: a social cognitive theory. Prentice Hall, New Jersey, 1986.
22. şevik, Ü. Algılanan örgütsel politikanın örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde pozitif psikolojik sermayenin aracı rolü. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2020; 63: 206-227.
23. Akgündüz Y, Konaklama işletmelerinde iş doyumu, yaşam doyumu ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin analizi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013; 11(1): 180-204.